

Marie Terezie ve svém stáří byla postavena tak před úkol, jenž přesahoval její rozhled a státnickou schopnost. Státní rada se klonila k názorům osvícenským, radíc k náboženské toleranci. Kaunic, "kacířský ministr", jak jej nazývala papežská kurie, svob. pán Kresel, hrabě Blümegen, někteří moravští šlechtici odsuzovali metodu pobělohorského útisku; byli to svobodní zednáři, jimž násilí ve věcech svědomí bylo velikým hříchem proti právům člověka. Císař Josef II., jakkoliv nebyl tak bezvýhradným přívržencem osvícenství a přejímal je potud, pokud bylo na prospěch státu, sám octl se v ostrém sporu s Marií Terezií, když šlo o cestu, jak mají býti evangelíci moravští posuzováni, a radil k toleranci. Okovy se proto uvolnily, ale nebyly sňaty s tisíců kacířů. Když Marie Terezie zemřela, bylo nařízeno všem, aby se zúčastnili smutečních bohoslužeb, ale na četných místech na Valašsku nepřišla do kostela kromě kostelníka ani jediná duše.